

*În perspectiva apropiatei Conferințe pe țară a scriitorilor, Secția de dramaturgie a Uniunii Scriitorilor, cu sprijinul Biroului Uniunii și al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, a organizat recent o dezbatere avînd ca obiect dramaturgia originală actuală.*

*Reuniunea, desfășurată într-un climat de exigență și responsabilitate, a prilejuit participanților o cuprinzătoare trecere în revistă a realizărilor de pînă acum, precum și o lucidă apreciere a cauzelor care împiedică sau întîrzie apariția pe scene a lucrărilor cu adevărat valoroase. Numeroșii vorbitori, printre care Ion Brad, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Lurențiu Fulga, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, dramaturgii Paul Everac, Aurel Baranga și alții, s-au referit la situația actuală a creației și reprezentării dramaturgiei românești contemporane pe scenele teatrelor și au subliniat necesitatea conjugării tuturor eforturilor pentru a asigura dramaturgiei originale condițiile celei mai prielnice dezvoltări.*

*Toți participanții la discuție au subliniat necesitatea unei strînse colaborări între cenaclul Secției de dramaturgie a Uniunii Scriitorilor și Comisia Direcției Teatrelor pentru repertoriile instituțiilor artistice, în spiritul înaltei exigențe comuniste, proprii literaturii angajate.*

*Răspunderea, responsabilitatea partinică și sinceritatea care au dominat dezbaterea constituie premisele promițătoare ale unei activități rodnice, stimulative, pe care secția de dramaturgie s-a angajat s-o continue în cenaclul menit să contribuie la dezvoltarea dramaturgiei noastre.*

## Un program de lucru

Plecînd de la nobilul impuls al Tezelor din Iulie și de la îndemnul, de atîtea ori repetat, al unor discuții constructive, lămuritoare, pe marginea fenomenului dramaturgic, am socotit oportună convocarea și reactivarea Secției de Dramaturgie a Uniunii Scriitorilor, căzută de mai multe luni în apatie.

În această ordine de idei mi-am propus să circumscriu unele teme de discuție ce ar putea constitui subiectele unor întîlniri viitoare, privind diversele probleme ale meseriei noastre. Iată-le, pe scurt :

1. Despre necesitatea unui moment etic în dialectica societății noastre. Raportul etic-estetic. Etică implicită-etică explicită. Pragul artistic al căderii în didacticism și pedagogie.

2. Despre model. Idealitatea modelului și maniera realistă. Model și schemă. Cum se pune chestiunea în literatura dramatică a marilor epoci : statul liber atenian, republica și imperiul roman, regalitatea absolutistă franceză, monarhia constituțională engleză. Cum se pune în literatura realist-critică. În cea revoluționară și în cea socialistă.

3. Modelismul în condițiile demitizării. Este posibilă și necesară crearea de noi mituri ?

4. Raportul dintre artă și producție-marfă. Diferențele de destinație, și implicit, punerea diferită a chestiunii rentabilității. Diferențele de condiționare organizatorică, limita și pragul optim al acestei condiționări. Diferența modului de consum, arta privită ca bun de consum, de unde fungibilitatea ei. Artă privită funcțional : ca excitant, ca sedativ, ca tratament de defulare. Artă privită genetic ; posibilitățile de intervenție colectivă asupra ei.

5. Despre proprietatea asupra operei literare și despre utilitatea ei socială. În ce măsură autorul rămîne proprietarul garantat al ideilor și spiritului piesei sale, — în

ce măsură le pot fi „expropriate“ pentru utilitate publică, sau alienate, pentru a constitui baza unui nou produs. Cine măsoară utilitatea socială și în ce termeni (de clipă, de perioadă, de incidență directă, de influență subtilă). Piese de pură utilitate socială (de „serviciu“) și serviciul pe care îl aduc ele literaturii. Criteriul „cui servește astăzi“ ca criteriu dominant în aprecierea unei piese. Corelarea acestui criteriu cu reprezentarea capodoperelor dramaturgiei universale.

6. Despre politica culturală, necesitatea și justețea ei. Relația politică culturală-rentabilitate. Criteriile de selectare și tratament a literaturii străine, față în față cu cea autohtonă, în condițiile unei tendințe principale protecționiste. Principiul tipizării, aplicat cu precădere literaturii autohtone. Enunțul, valoarea lui, efectele ce le-a generat. Principiul reprezentării proporționale a vectorilor sociali în fiecare operă de artă. Efectul lui: apariția schemei. Spiritul critic în opera de artă. Limitele lui. Cine dictează aceste limite.

7. Încercare de definire a omului nou. Sociologia omului nou, față în față cu fetișizarea lui. Elementele diferențiale ale omului nou, deduse din practică. Valoarea conflictuală a omului nou ca element al unei tensiuni. Formele de tensiune moral-spirituală a omului nou. Dacă direcția tehnobirocratică este propice omului nou. Axiologia omului nou în cadrul acestei direcții.

8. Valoarea perspectivei. În ce măsură lucrări dramatice de sinteză asupra perspectivei se înscriu în direcția progresului și sînt necesare unei culturi. Cum se determină științific justețea lor prezentă, cită vreme ele prefigurează viitorul și au valoarea unor simple prognoze, relative ca toate prognozele. În ce măsură metaforele, miturile, alegoriile, pot contribui la definirea lumii în care trăim ori a celei spre care tindem. Despre caracterul internaționalist al problemelor omului. Este de dorit o contribuție românească la problematica omului în general, a omului din altă parte, ori a omului de mîine din altă parte?

9. Metodologia condiționării artistice. Factori stimulativi, factori inhibanți. Despre criterii priorității care traduce de fapt teoria utilității imediate. Despre criteriul cantitativ în cultură și artă. Despre criteriul formal-tematic în opoziție cu spiritul unei opere. Stilul îndrumării. Critica de conjunctură. Condiționare și personalitate în artă.

10. Publicul ca destinatar, judecător și beneficiar al faptului de artă. Teoria publicului care nu greșește. Teoria publicului care trebuie crescut și educat. Compatibilitatea celor două teorii. Teoria diferențiată a publicului. Compoziția actuală a publicului. Preferințele actuale ale publicului, la noi și aiurea. Succesul ca raport între audiență, consens critic și politică culturală. Succesul și perspectiva ideatică a unei culturi. Eficacitatea sau noevitatea faptului de artă în raport cu publicul. Aliații și dușmanii artei în educarea conștiinței publicului. Influențe imediate, influențe de lungă durată. Influența contrarie exersată de schemă. Influența prin sublim și catharsis, reabilitarea tragediei.

11. Statutul civil, moral și social al dramaturgului. Cum se reflectă considerația socială de care se bucură el în tratamentul aplicat operei. Relațiile cu teatrele și alte foruri culturale. Cum se asigură respectarea drepturilor lui morale și materiale. Cum se asigură circulația produsului său în țară și în străinătate.

12. Dacă există o criză a teatrului. Dacă e mondială. Dacă e provizorie. Cauzele posibile. Schimbarea modului modern de viață. Conjuncturalizarea excesivă a operei de artă, desclasicizarea ei. Raportul text-spectacol, creșterea autonom-hipertrofică a elementului spectacolar. Mediocrizarea problematelor și a autorilor. Este teatrul un gen caduc? Remedii posibile. Teatrul ca tribună a spiritului vremii.

Aceste teme ar urma să fie discutate în 12 ședințe viitoare. Totodată, pentru a le oferi un suport practic, ele ar putea să fie, în spiritul unor convorbiri, ilustrate prin piese reale, luate în special din cele publicate în reviste și edituri, pe care criticul Valentin Silvestru le-a evaluat la circa 30.

Odată cu lecturile acestor piese, un comitet restrîns ar urma să citească și piesele a căror reprezentare de către teatre ar fi îngreunată de unele neclarități ideologice. Discuția și avizul acestui comitet, la înființarea căruia a stăruit dramaturgul Horia Lovinescu, ar urma să colaboreze cu Direcția Teatrelor pentru clarificarea problemelor legate de respectivele piese, prin aportul competent și prestigios al Secției de Dramaturgie. În rîndul membrilor comitetului au fost aleși: Paul Anghel, Aurel Baranga, George Banu, Paul Everac, Horia Lovinescu, Theodor Mănescu și Valentin Silvestru.

În același timp am apreciat ca fiind utilă reluarea cenaclului tinerilor scriitori, în general debutanți, sub privegherea colectivă sau succesivă a autorilor consacrați.

**Paul EVERAC**